

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра економіки і бізнесу**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

 Ірина КОЛОКОЛЬЧИКОВА

«2» вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної практики
«Основи підприємництва»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»
за ОПП Підприємництво та бізнес-технології
(на основі повної загальної середньої освіти)

факультет економіки та бізнесу

2025-2026 н.р.

Робоча програма початкової практики «Основи підприємництва» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» за ОПП Підприємництво та бізнес-технології (на основі повної загальної середньої освіти) факультет економіки та бізнесу. Запоріжжя, ТДАТУ. 12 с.

Розробник – к.е.н., доцент Віта ТЕБЕНКО

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки і бізнесу

Протокол № 1 від 11 серпня 2025 року

Завідувач кафедри Е&Б Лариса БОЛТЯНСЬКА

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної практики	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів ECTS: 4	Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u>	<u>Обов'язкова</u> (нормативна або вибіркова)	
Загальна кількість годин - 120	Спеціальність <u>076 «Підприємництво та торгівля»</u>	Курс	Семестр
		2	4
Тижневих годин: 30 год.	Ступінь вищої освіти: <u>«Бакалавр»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Практика	120
		Самостійна робота	-
		Індивідуальна робота	-
		Форма контролю: диференційований залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Навчальна практика для здобувачів 2 курсу факультету економіки і бізнесу є невід'ємною складовою освітньо-професійної підготовки. Навчальна практика є важливим етапом навчального процесу у вищому навчальному закладі з метою формування у здобувачів активного ставлення до здобуття високого рівня наукових і професійних знань, умінь і навичок для майбутньої практичної діяльності в галузі управління та адміністрування.

Навчальна практика є практикою професійного спрямування, а саме – основою уявлення про майбутню професію, вивчення професійних (фахових) функцій майбутніх обліковців у різних сферах господарської діяльності.

Метою проходження здобувачами навчальної практики є набуття практичних умінь і навичок, закріплення універсальних і професійних компетенцій, набутих ними в процесі вивчення дисципліни «Основи підприємництва».

Завдання навчальної практики:

- оволодіння теоретичними та практичними знаннями об'єктивних закономірностей, умов и процесів підприємницької діяльності;

- усвідомлення сутності правового регулювання підприємництва в сучасних умовах перехідної економіки;
- вивчення сучасних організаційних форм підприємництва та його інформаційного забезпечення;
- одержання знань з питань формування та ефективного використання виробничого потенціалу суб'єктів господарювання;
- вивчення основ економічного регулювання підприємницької діяльності та прийняття ефективних управлінських рішень.

3. ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 7. Здатність працювати в команді.
- ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.
- ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності:

- СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької та торговельної діяльності.
- СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких і торговельних структур.
- СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.
- СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких та торговельних структур.

СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій та торговельній діяльності.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємництва та торгівлі.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких та торговельних структур.

СК 9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких і торговельних структур.

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва та торгівлі з урахуванням ризиків.

Програмні результати навчання:

РН 1. Використовувати базові знання з підприємництва та торгівлі й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

РН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій та торговельній діяльності.

РН 5. Організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва та торгівлі.

РН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

РН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

РН 8. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких та торговельних структур.

РН 9. Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.

РН 10. Діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

РН 11. Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері підприємництва і торгівлі, необхідні для подальшого використання на практиці.

РН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких та торговельних структур.

РН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких та торговельних структур.

РН 14. Застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій та торговельній діяльності.

РН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій та торговельній діяльності за допомогою сучасних методів.

РН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких та торговельних структур і застосовувати його на практиці.

РН 17. Вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких та торговельних структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

РН 19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної

організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких та торговельних структур з урахуваннямринкової кон'юнктури і діючих правових норм.

РН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких і торговельних структур з урахуванням ризиків.

Soft skills:

- комунікативні навички: письмове, вербальне й невербальне спілкування; уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести суперечки і відстоювати свою позицію, спілкування в конфліктній ситуації; навички створення, керування й побудови відносин у команді.

- уміння виступати привселюдно: навички, необхідні для виступів на публіці; проводити презентації.

- керування часом: уміння справлятися із завданнями вчасно.

- гнучкість і адаптивність: гнучкість, адаптивність і здатність мінятися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблем.

- лідерські якості: уміння спокійне працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння встановлювати мету, планувати.

- особисті якості: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до навколишніх.

Міждисциплінарні зв'язки з урахуванням структурно-логічної схеми ОПП «Підприємництво та бізнес-технології».

Перелік навчальних дисциплін, знання з яких потрібні для вивчення освітньої компоненти ОП: «Господарське право», «Основи підприємництва», «Електронна комерція», «Соціальне підприємництво та соціальна відповідальність»

Перелік навчальних дисциплін, вивчення яких у подальшому базується на матеріалі освітньої компоненти ОП: «Соціальне підприємництво та соціальна відповідальність».

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Організація навчальної практики здійснюється згідно з «Положенням про проведення практик здобувачів ТДАТУ» та «Положення про робочу програму навчальної (виробничої) практики та методичні рекомендації до її розробки».

Підставою для проходження практики є наказ ректора. Навчальна практика «Основи підприємництва» проводиться у терміни, передбачені навчальним планом. Тривалість навчальної практики «Основи підприємництва» відповідно до навчального плану підготовки здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» складає 4 тижня.

Організація й навчально-методичне керівництво практикою здобувачів здійснюється кафедрою економіки і бізнесу під керівництвом викладачів даної кафедри.

Обов'язки керівника практики:

- здійснює загальну організацію практики, тобто розробляє організаційні заходи, що забезпечують її підготовку та проведення.
- здійснює контроль за проходженням практики.
- готує методичні вказівки до проведення навчальної практики здобувачів, робочу програму з навчальної практики, робочий зошит для роботи;
- повідомляє здобувачам про систему звітності з практики, забезпечує високу якість проходження практики згідно з затвердженою програмою.
- контролює забезпечення нормальних умов для проходження практики здобувачами на базах практики, проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки, а також виконання здобувачами правил внутрішнього трудового розпорядку.
- приймає заліки з практики у складі відповідної комісії.
- подає завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями та пропозиціями щодо поліпшення практичної підготовки здобувачів.
- готує підсумковий звіт за результатами практики.

Здобувач під час навчальної практики повинен:

- виконувати завдання, передбачені програмою практики та планом-графіком проходження практики;
- дотримуватись календарного плану проходження навчальної практики;
- надати керівнику практики письмовий звіт про виконання усіх завдань, здати та захистити звіт про практику у встановлені терміни.

Календарний графік навчальної практики наведено нижче в розрахунку на 5 денний робочий тиждень (табл. 1).

Таблиця 1

Календарний графік проходження навчальної практики

№ п/п	Назва завдань і зміст робіт	Тижні проходження практики			
		1	2	3	4
1	Ознайомлення з методичними вказівками та структурою практики. Визначення області дослідження.	6			
2	Збір офіційної статистичної інформації з джерел: Держстат, сайт ОВА, регіональні звіти.	6			
3	Побудова таблиць з динамікою за останні 1–3 роки (кількість підприємств, сфери, темпи зростання).	6			
4	Аналіз галузей, які демонструють найвищі темпи зростання; визначення ключових проблем бізнесу.	6			

5	Формулювання висновків і пропозицій: що заважає бізнесу, як його можна стимулювати. Складання аналітичної записки.	6			
6	Перегляд відео або статей про бізнес-моделі AliExpress, Amazon. Аналіз масштабів і форматів торгівлі.		6		
7	Дослідження Prom, Rozetka - які категорії товарів, як працює для продавців, чи є локальні бренди.		6		
8	Порівняльна таблиця платформ (обсяг продажів, аудиторія, моделі взаємодії, плюси/мінуси).		6		
9	Робота з сайтами регіональних підприємств, реєстрами — складання каталогу «Бізнес регіону» (10 компаній).		6		
10	Узагальнення: короткий огляд ринку e-commerce в Україні + підготовка таблиць для звіту.		6		
11	Перегляд відео з тем: вибір ідеї, комерційна пропозиція, бізнес-планування. Запис ідей.			6	
12	Формулювання ідеї бізнесу: проблема, яку вирішує, цільова аудиторія, переваги.			6	
13	Заповнення блоків: Ціннісна пропозиція, Клієнтські сегменти, Канали збуту. : Взаємодія з клієнтами, Джерела доходу.			6	
14	Заповнення блоків: Ключові ресурси, Основні види діяльності. Ключові партнери.			6	
15	Заповнення блоків: Структура витрат. Підрахунок орієнтовного бюджету			6	
16	Проходження курсу з неформальної освіти				6
17	Проходження курсу з неформальної освіти				6
18	Проходження курсу з неформальної освіти				6
19	Підготовка до захисту звітів. Здача звіту на перевірку.				6
20	Захист звіту і презентації перед комісією/викладачем.				6
	Всього: 120 год.	30	30	30	30

5. ПРОГРАМА (ЗМІСТ) НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

1 тиждень. *Аналіз підприємництва у регіоні.*

Зібрати статистичні дані щодо підприємницької діяльності у відповідній області за останні 1–3 роки. Визначити ключові тренди та проблеми розвитку МСП. Проаналізувати галузеву структуру підприємництва. Сформулювати висновки та пропозиції щодо покращення умов ведення бізнесу. Оформити аналітичну записку з таблицями, висновками та пропозиціями.

2 тиждень. *Сучасний стан розвитку онлайн-торгівлі.*

Дослідити діяльність онлайн-платформ: AliExpress, Amazon, Prom, Rozetka. Описати особливості бізнес-моделей, масштаби діяльності, переваги для підприємців. Підготувати коротке порівняльне зведення. Скласти каталог «Бізнес регіону»: знайти 10 підприємств у своєму регіоні та описати їхній профіль. Оформити Таблицю порівняння платформ + каталог підприємств регіону.

3 тиждень. Розробка бізнес-ідеї

Вибрати ідею бізнесу, яка актуальна для вашого регіону. Сформулювати короткий опис ідеї: що пропонує, для кого, як працює. Переглянути відеоуроки з курсу «Основи підприємництва» для допомоги у формуванні ідеї. Почати заповнювати модель **Business Model Canvas** (перші 5 блоків). Оформити шаблон Canvas-моделі + короткий опис бізнес-ідеї. Завершити заповнення моделі Canvas (усі 9 блоків). Скласти фінансові припущення (дохід, витрати, прибуток).

4 тиждень. Проходження курсу з неформальної освіти

Підготувати презентацію на 5 слайдів для захисту практики та бізнес-ідеї перед комісією.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час проведення навчальної практики з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів при виконанні програми використовуються такі методи навчання, як: проведення досліджень, аналізу, складання графічних схем, таблиць, програм, робота в малих групах, презентації, самостійна робота з рекомендованою літературою та джерелами Інтернет тощо.

7. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Порядок отримання диференційованого заліку.

Здобувачі звітують про виконання програми в останній тиждень навчальної практики. Форма звітності здобувача за практику – це подання підсумкового звіту на рецензування керівнику практики.

Підсумковий звіт по практиці: підготовлений фінальний звіт за результатами практики, який міститиме розроблену бізнес-ідею, аналіз ринку, фінансовий план та оцінку ризиків.

По закінченні навчальної практики з дисципліни «Основи підприємництва» здобувачам виставляють оцінки за результатами перевірки звітної документації і особистого спостереження викладача під час практики. За необхідності з окремими здобувачами проводиться співбесіда з питань виконання програми практики.

Підведення підсумків практики оцінюється диференційованим заліком.

По закінченні навчальної практики здобувачі повинні пройти підсумковий контроль з дисципліни «Основи підприємництва».

Методика оцінювання та розподіл балів, що присвоюються здобувачам

Після завершення строків проведення навчальної практики здобувачі докладають про виконання програми практики. Форма звітності - надання складеного звіту, оцінений та підписаний керівником практики від кафедри.

Підсумки практики підводяться в процесі складання здобувачем заліку комісії, яка призначається завідувачем кафедри. Результати складання заліку з практики заносяться в список-відомість навчальної практики, проставляються в заліковій книжці.

Керівник практики інформує кафедру щодо фактичних термінів початку й закінчення практики здобувачами, про їх дисципліну та з інших питань організації чи проведення практики.

Загальне оцінювання роботи здобувачів здійснюється шкалою ECTS (табл.3).

Переведення підсумкової оцінки академічної успішності в балах до показників за державною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та до шкали оцінювання, що прийнята в ECTS представлено в таблиці 4.

Таблиця 3

Структура диференційованого заліку з навчальної практики

Види робіт	Форма звітності	Кількість балів
<i>Проходження практики та написання звіту:</i>	Робочий зошит	60
- присутність здобувача відповідно до розкладу проходження практики	Журнал обліку присутності здобувача	10
ритмічність роботи під час практики у відповідності до календарного плану	Календарний план. Робочий зошит із проходження практики	5-15
- відповідність звіту щодо вимог оформлення звіту з навчальної практики	Робочий зошит із проходження практики	5-10
- правильність розрахунків економічних показників та виконання завдань	Робочий зошит із проходження практики	5-15
- логічність та завершеність обґрунтування результативних показників	Робочий зошит із проходження практики	5-10
<i>Проходження курсу з неформальної освіти на платформі Prometheus</i>	Наявність сертифікату	20
<i>Захист навчальної практики</i>	Робочий зошит із проходження практики	20
<i>Всього балів</i>		100

**Шкала оцінювання проходження здобувачами навчальної практики
«Основи підприємництва»**

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Порядок підведення підсумків практики

Оцінка за практику вноситься в список - відомість навчальної практики і в залікову книжку здобувача. Записи і підпис з навчальної практики здійснює викладач – керівник (и) практики.

Члени комісії ставлять свої підписи тільки на титульному аркуші практики та у відомостях. Відомості робляться у 2 примірниках. Перший залишається на кафедрі, другий надається у деканат.

Здобувач, який не виконав програму практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку, направляється на практику повторно в періоду навчального семестру або канікул.

Здобувач, який в останнє не отримав задовільну оцінку з практики в комісії, відраховується з університету.

За підсумком практики викладач – керівник (и) практики складає звіт. Звіт по практиці має наступну структуру:

- Титульний аркуш;
- Вступ (де вказується відповідно яких документів проводилась практика);
- Основна частина (де стисло вказується яким чином і з ким проводилась практика, місця проведення практики, контроль проходження практики, дані результатів практики зведених у таблицю, їх аналіз);
- Висновки та пропозиції;
- Додаток до звіту (список - відомість навчальної або виробничої практики);
- Звіт підписується викладачем – керівником практики від кафедри.

Підсумки навчальної практики обговорюються на засіданні кафедри, підсумкових конференціях здобувачів з практики, а загальні підсумки - на засіданнях ректорату, деканатів, Вченій раді університету, факультетах.

8. НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

З навчальної практики «Основи підприємництва» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» за *ОПП Підприємництво та бізнес-технології* (на основі повної загальної середньої освіти) для забезпечення можливості неформальної освіти передбачено проходження одного з онлайн-курсів на вибір здобувача:

1. «Як будувати бізнес онлайн»

Покликання на курс: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+CXID101+2021_T1/home

2. «Бізнес-гра для підприємців»

Покликання на курс https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+BUSINESS_GAME101+2025_T2/home

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча програма з проведення навчальної практики.
2. Методичні вказівки до проведення навчальної практики.
3. Робочий зошит з навчальної практики.
4. Посібники, підручники відповідно професійних компетенцій.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Основи підприємницької діяльності : підручник / за редакцією д.е.н., проф. В. М. Марченко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. Вид-во «Політехніка», 2022. – 515 с.
2. Підприємництво та основи бізнесу. Практикум: Навчальний посібник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.]; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. 280 с.
3. Підприємництво : підручник / І. В. Гонтарева. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 392 с.
4. Основи підприємництва: Підручник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.]; під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир: ЖДТУ, 2019. 492с.
5. Підприємництво : підручник / С. В. Панченко, В. Л. Дикань, О. В. Шраменко [та ін.]. – Харків : УкрДУЗТ, 2018. – Ч. 1. Теоретичні основи організації підприємницької діяльності. 241 с
6. Підприємництво [Текст] : підручник / С.В. Панченко, В.Л. Дикань, О.В. Шраменко [та ін.]. Харків : УкрДУЗТ, 2018. Ч. 2. Реалізація підприємницької діяльності у сучасних ринкових умовах. 228 с.
7. Завадських Г.М., Лисак О.І., Грицаєнко М.І. Економіка і організація підприємств малого бізнесу: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 187 с.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ <https://op.tsatu.edu.ua/course/view.php?id=346>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Сайт кафедри <http://www.tsatu.edu.ua/et/navchannia/dyscypliny/>
4. «Як будувати бізнес онлайн»
https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+CXID101+2021_T1/home
5. «Бізнес-гра для підприємців»
https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+BUSINESS_GAME101+2025_T2/home
6. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>
7. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>
8. Internet.